

Gemeente Amsterdam
Dienst Onderzoek en Statistiek

Amsterdam in cijfers 2005

Verkrijgbaar bij

Stadsboekwinkel Gemeentearchief, Amsteldijk 67, telefoon 020 572 0229,
Stadsdrukkerij Amsterdam NV, Voormalige Stadstimmertuin 4-6,
telefoon 020 551 1811 en in de boekhandel

Informatie

Stadhuisbibliotheek, Amstel 1, kamer 0382, telefoon 020 552 3690
Dienst Onderzoek en Statistiek, telefoon 020 527 9459/9464/9481

Redactionele informatie**Samenstelling**

Dienst Onderzoek en Statistiek

Redactie

Wim van Zee (eindredactie en productiebegeleiding)
Cathelijne Hermans
Cor Hylkema
Jeroen Slot

Teksten

Lieselotte Bicknese
Marcel Janssen
Carine van Oosteren

Vormgeving, zetwerk, druk en afwerking

Stadsdrukkerij Amsterdam NV

Omslag

Stadsdrukkerij Amsterdam NV

Foto's

Fotobank Intranet Amsterdam

Bronvermelding

Het overnemen van gegevens is met de volgende bronvermelding toegestaan:
O+S Amsterdam

Amsterdam in cijfers, Jaarboek 2005 is een productie van O+S in opdracht van
de Gemeente Amsterdam

Verklaring der tekens

. = de gegevens ontbreken
– = nul
0(0,0) = het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank) = een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
x = geheim
* = niet berekend i.v.m. kleine aantallen

prijs: € 25,- incl. BTW en excl. verzendkosten

ISBN 90 6274 134 7

november 2005

Amsterdam wordt gemaakt door allen die er geregeld verkeren. Zij geven de historie van de stad een vervolg. Het jaarboek Amsterdam in cijfers, dat inmiddels zijn 111e editie beleeft, volgt die historie en laat op tal van terreinen zien wat de recente ontwikkelingen zijn, ontwikkelingen die ook de contouren van de nabije toekomst bepalen. In die zin bevat het jaarboek onmisbare achtergrondinformatie voor beleidsmakers wier opdracht het is Amsterdam te maken tot een aantrekkelijke stad om in te leven.

Amsterdam begint bij de gemeentegrens. Maar wat er binnen die grens gebeurt, is steeds meer afhankelijk van een groter regionaal geheel. Dit jaarboek bevat daarom gegevens over de stadsdelen, de stad én de regio. Voor het eerst zijn daaraan gegevens over andere stedelijke regio's in Europa toegevoegd. Bij het beoordelen van de ontwikkelingen in en om Amsterdam is die internationale referentie voor een open en internationaal georiënteerde economie als de Amsterdamse onmisbaar geworden.

Het jaarboek illustreert de rol die O+S binnen de gemeente Amsterdam vervult: door de vele gegevens die beschikbaar zijn toegankelijk te maken en in hun samenhang te presenteren ontstaat een solide cijfermatige basis voor het beleid.

Amsterdam in cijfers, Jaarboek 2005 kon alleen tot stand komen dankzij de medewerking van de velen die betrokken zijn bij het aanleveren, ordenen en analyseren van het cijfermateriaal. Ik wil hen daarvoor hartelijk bedanken.

Mr. M.J. Cohen
Burgemeester van Amsterdam

Opbouw publicatie

■ Inhoud per hoofdstuk en paragraaf	blz. 5 t/m 8
■ Samenvatting jaarboek 2005	blz. 9 t/m 14
■ Hoofdstuk 1 t/m 20	blz. 15 t/m 540
■ Bijlagen 1 t/m 4	blz. 541 t/m 548

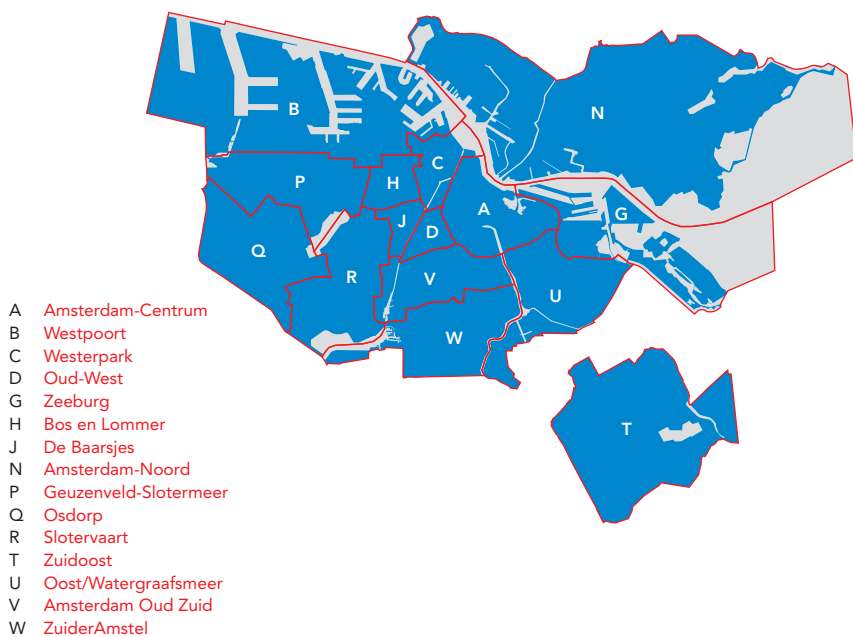
Opbouw hoofdstuk

- Titelpagina met vermelding van paragraaftitels
- Samenvatting met grafieken en kaarten
- Lijst van tabellen, grafieken en kaarten
- Tabellen, grafieken en kaarten per paragraaf
- Begrippen en gebruikte afkortingen

Bronvermelding

Indien onder een tabel geen bron is vermeld, is het cijfermateriaal afkomstig van de Dienst Onderzoek en Statistiek (O+S). Voor deze informatie is onder andere gebruik gemaakt van de (administratieve) bestanden van het Register Amsterdam, van Geo- en Vastgoedinformatie, van de Dienst Wonen en van de Dienst Belastingen.

INHOUD

		blz.
	Woord vooraf	3
	Leeswijzer	4
	Samenvatting jaarboek 2005	9
1	Kerncijfers	15
1.1	Kerncijfers Amsterdam	20
1.2	Kerncijfers stadsdelen	25
1.3	Kerncijfers buurtcombinaties	30
1.4	Kerncijfers ouderen	38
1.5	Kerncijfers jongeren	41
2	Bevolking	43
2.1	Stand van de bevolking	50
2.2	Loop van de bevolking	63
2.3	Geboorte en sterfte	66
2.4	Huwelijken, partnerschappen en echtscheidingen	68
2.5	Vestiging, vertrek en verhuizingen	70
2.6	Nationaliteitswijzigingen	79
2.7	Prognoses	80
3	Openbare orde en veiligheid	87
3.1	Politie	92
3.2	Brandweer	118
4	Werk en inkomen	123
4.1	Beroepsbevolking	133
4.2	Niet-werkende werkzoekenden (NWW)	140
4.3	Werkgelegenheid	154
4.4	Uitkeringen	171
4.5	Armoedebestrijding	179
4.6	Inkomen en bestedingen	186
5	Zorg	195
5.1	Maatschappelijke zorg	200
5.2	Gezondheid	202
6	Educatie, jeugd en diversiteit	217
6.1	Kerncijfers	222
6.2	Primair onderwijs	224
6.3	Speciaal onderwijs	227
6.4	Secundair onderwijs	228
6.5	Tertiair onderwijs	231
7	Verkeer en infrastructuur	235
7.1	Mobiliteit	240
7.2	Parkeren	244
7.3	Verkeersveiligheid	246
7.4	Openbaar vervoer	252
7.5	Communicatie	253

		blz.
8	Openbare ruimte en groen	255
8.1	Ruimtegebruik	259
8.2	Woonomgeving	263
9	Cultuur en monumenten	265
9.1	Cultuur	270
9.2	Monumenten	277
10	Milieu en water	279
10.1	Nutsbedrijven	283
10.2	Milieu	284
11	Sport en recreatie	291
11.1	Sport	295
11.2	Recreatie	299
12	Economie en haven	303
12.1	Zeehavens Amsterdam	310
12.2	Schiphol	313
12.3	Toerisme	316
12.4	Winkelen	323
12.5	Zakelijke en financiële dienstverlening	328
12.6	Creatieve industrie	330
12.7	ICT/Nieuwe media	331
13	Facilitair en bedrijven	333
13.1	Facilitair en bedrijven	337
14	Stedelijke ontwikkeling	341
14.1	Woningvoorraad	348
14.2	Woningmarkt	352
14.3	Huisvesting	361
14.4	Vastgoed	364
15	Middelen	369
15.1	Gemeentefinanciën	373
15.2	Personeel	376
15.3	Belastingen	380
15.4	Stadsdelen	381
16	Bestuur en concern	383
16.1	Verkiezingen Gemeenteraad	387
16.2	Verkiezingen Stadsdeelraad	394
16.3	Referendum Europese Grondwet	401
16.4	Burger en bestuur	402
17	Vier grote steden en Nederland	405
17.1	Bevolking	411
17.2	Openbare orde en veiligheid	418
17.3	Werk en inkomen	419
17.4	Zorg	429
17.5	Educatie	430
17.6	Verkeer en infrastructuur	431
17.7	Stedelijke ontwikkeling	433
17.8	Bestuur	435

		blz.
18	Regio	437
18.1	Bevolking	444
18.2	Openbare orde en veiligheid	455
18.3	Werk en inkomen	456
18.4	Zorg	485
18.5	Educatie	486
18.6	Verkeer en infrastructuur	488
18.7	Milieu	491
18.8	Stedelijke ontwikkeling	492
18.9	Bestuur	498
19	RSA gebied	501
19.1	Bevolking	506
19.2	Openbare orde en veiligheid	510
19.3	Werk en inkomen	511
19.4	Zorg	520
19.5	Educatie	521
19.6	Verkeer en infrastructuur	522
19.7	Milieu	524
19.8	Stedelijke ontwikkeling	525
19.9	Bestuur	527
20	Amsterdam in Europa	529
20.1	Bevolking	534
20.2	Werk en inkomen	535
20.3	Educatie	536
20.4	Economie en haven	537
20.5	Stedelijke ontwikkeling	538
20.6	Bestuur	539
Bijlagen		541
1	Omschrijving buurtcombinaties en stadsdelen	543
2	Kaart van Amsterdam	544
3	Kaart van de regio	546
4	Verschenen publicaties van O+S in 2005	547

Samenvatting jaarboek 2005

Bevolking

In 2004 is het aantal inwoners van Amsterdam met bijna 4.200 personen gestegen tot 742.951. De toename werd geheel veroorzaakt door het geboorteoverschot. Net als in voorgaande jaren werden er in 2004 ongeveer 10.500 kinderen geboren in Amsterdam. De bevolkingsgroei wordt enigszins geremd door een klein vertrekoverschot van ruim 650 personen. Hoewel Amsterdam weer wat meer in trek raakt bij jongeren, wordt voor de komende jaren een vertrekoverschot naar het buitenland verwacht. Het CBS verwacht voor Nederland als geheel dat er pas na 2010 weer een buitenlands vestigingsoverschot zal ontstaan. Tegen die tijd zal er door de vergrijzing namelijk weer een grote behoefte aan werknemers bestaan. Bijna de helft van de Amsterdammers woont in een huishouden met thuiswonende kinderen en gezamenlijk vormen zij een kwart van alle huishoudens. Hoewel Amsterdamse gezinnen vaak naar de regio trekken vanwege de grotere woningen, neemt het aantal gezinnen in Amsterdam al enkele jaren toe. In 2005 zijn het er zelfs weer meer dan 100.000; een aantal dat circa 25 jaar niet zo hoog is geweest. De groei ontstaat doordat veel allochtone Amsterdammers gezinnen vormen. Het aantal autochtone gezinnen in de stad is min of meer stabiel. De samenstelling van de gezinnen verschilt sterk bij de diverse etnische groepen. De Nederlandse gezinnen bestaan voor minder dan de helft uit traditionele gezinnen met gehuwde ouders. Turkse en Marokkaanse gezinnen bestaan daarentegen voor bijna 80% uit traditionele gezinnen. Bij de Surinamers en Antillianen zijn de eenoudergezinnen in de meerderheid (60%).

Openbare orde en veiligheid

In 2004 is zowel het veiligheidsgevoel als de objectieve veiligheid verbeterd. Dit komt met name door de sterke afname van het aantal diefstallen en inbraken in de stad. Ook van andere vormen van misdaad wordt minder vaak aangifte gedaan, maar deze dalingen zijn minder sterk. De afname wordt deels veroorzaakt door een daling van de aangiftebereidheid van de Amsterdammers. Deze was de laatste jaren met 26 à 27% vrij stabiel, maar daalde in 2004 naar 24%.

In het centrum van Amsterdam, rond de Burgwallen en de Nieuwmarkt, worden verreweg de meeste misdrijven gepleegd. In de meest afgelegen buurt van Amsterdam,

Driemond, vindt de minste criminaliteit plaats. Over het algemeen kunnen bewoners de veiligheidsproblemen in hun buurt redelijk objectief beoordelen. Zo voelt men zich het minst veilig rond de Burgwallen en in Bijlmer Centrum. Toch zijn er ook uitzonderingen. Zo voelt men zich bijvoorbeeld bovengemiddeld vaak onveilig in een aantal buurten ten westen van de Sloterplas en in Nieuwendam-Noord, terwijl het daar volgens de Objectieve Veiligheidsindex niet gevaarlijker is dan elders.

Werk en inkomen

De economie lijkt in 2004 het dieptepunt te zijn gepasseerd en groeit weer op zowel nationaal, regionaal als stadsniveau. De groei is nog niet echt terug te zien in de Amsterdamse werkgelegenheid. Hoewel het aantal parttime banen in 2004 toenam, bleef de hoeveelheid fulltime banen nagenoeg gelijk. Ook de groei van het aantal bedrijfsvestigingen in Amsterdam is met 575 beperkt. De werkgelegenheid nam in 2004 vooral toe bij de zakelijke dienstverlening en de overheid. In de sectoren financiële instellingen, transport en logistiek, post en telecommunicatie en in de horeca nam het aantal banen af. De werkloze beroepsbevolking is de laatste twee jaar met 1,3% toegenomen tot 9,6%. De stijging is het grootst onder allochtone Amsterdammers, vooral bij Marokkanen, Surinamers en Antillianen. Tegelijkertijd schrijven juist minder allochtonen zich in bij het CWI als niet-werkende werkzoekende. Op basis van deze registratie lijkt het aandeel werkloze allochtonen te dalen van 13,6% in 2001 tot 10,9% begin 2005. Deze afname is voor een deel het gevolg van de hogere instroom van allochtone jongeren in het MBO en HBO. Het percentage ingeschreven autochtonen nam in diezelfde periode toe van 7,9 tot 8,7. Het aantal huishoudens dat rond moet komen van een minimuminkomen is het laatste jaar gestegen tot 18,5% van alle Amsterdamse huishoudens. De toename was het sterkst onder de Turkse en Marokkaanse Amsterdammers (respectievelijk 9% en 12%). De toename van het aantal minimaalhuishoudens komt voor het grootste deel door een inkomensterugval van de huishoudens.

Zorg

Bepaalde groepen Amsterdammers, zoals bijvoorbeeld studenten of mensen met een hoog inkomen, hebben volgens de leefsituatie-index over het algemeen een bovengemiddeld

welzijnsniveau. In de groep Amsterdammers die extreem laag scoren op deze index zijn ouderen oververtegenwoordigd. Verder gaat het relatief vaak om Amsterdammers afkomstig uit Suriname, Marokko of de overige niet-geïndustrialiseerde landen. Mensen die hun gezondheid slecht vinden, hebben de laagste leefsituatiescore van allemaal. Amsterdammers voelen zich net zo vaak gezond als de overige Nederlanders: 80% zegt zich (zeer) gezond te voelen. Bewoners van grote steden hebben echter wel vaker een ongezonde leefstijl dan de overige Nederlanders. Zo sport men in de steden wat minder en rookt men juist wat vaker. Vier van de tien Amsterdamse twintigplussers hebben last van overgewicht (landelijk 45%). Uit onderzoek van de GGD over de periode 2002-2004 blijkt dat ruim een derde (36%) van de kinderen in Amsterdam-Noord, De Baarsjes en Slotervaart te zwaar is. Een groot deel van deze kinderen beweegt niet genoeg. Volgens de Nederlandse Norm Gezond Bewegen zouden jongeren tot 18 jaar minimaal een uur per dag moeten bewegen. Veertig procent van de onderzochte scholieren haalt deze norm echter niet. Volwassenen moeten iedere dag een half uur matig intensief bewegen. In 2005 zegt de helft van de Amsterdammers iedere dag aan deze norm te voldoen.

Educatie, jeugd en diversiteit

Aan het begin van het schooljaar 2004/'05 zijn er ruim 29.000 peuters en kleuters in Amsterdam. Hiervan hebben er ongeveer 14.000 allochtone en/of laagopgeleide ouders. Om de achterstand van deze kinderen zo veel mogelijk te beperken streeft de gemeente ernaar dat in 2009 minimaal de helft van de achterstandsleerlingen naar de voorschool gaat. In 2004 namen 6.625 van deze kinderen (47%) deel aan een voor- of vroegschoolse programma. De Amsterdamse voorscholen presteren goed. Van de dertig onderzochte Amsterdamse voorscholen scoren er zeventien op de toets 'Taal voor kleuters' boven het landelijke gemiddelde. Steeds meer studenten kiezen voor een opleiding aan één van de hogescholen of universiteiten in Amsterdam. Deze toename wordt zowel veroorzaakt door het groeiende aantal 19 tot 24-jarigen in de provincies rondom Amsterdam als door het feit dat steeds meer jongeren hoger onderwijs volgen. Van alle Amsterdamse studenten woont 43% nog thuis en woont 57% op zichzelf. De helft van de studenten die in Amsterdam wonen (49%) heeft geen

zelfstandige woonruimte en deelt bijvoorbeeld de keuken of het toilet met anderen. Ongeveer 16.000 studenten zoeken op dit moment een woning in Amsterdam.

Verkeer en infrastructuur

Amsterdammers hebben minder vaak een auto dan overige Nederlanders. Gemiddeld staan in Nederland per 100 inwoners 42,5 personenauto's geregistreerd, terwijl in Amsterdam 31% van de bevolking van 18 jaar en ouder de beschikking heeft over een auto. In totaal gaat het om bijna 214.000 auto's. De parkeerdruk in de stad is hoog. Hoewel het op de meeste plaatsen in Amsterdam overdag nog steeds goed mogelijk is om een parkeerplek te vinden, is dit 's avonds over het algemeen veel lastiger. In de stad zijn ongeveer 115.000 parkeerplaatsen waarvoor betaald moet worden. Een parkeerplaats levert de gemeente gemiddeld € 970 per jaar op. In totaal werd in 2004 bijna € 112 miljoen aan parkeergelden betaald. Dagelijks reizen er 184.000 forensen dagelijks op en neer naar Amsterdam. De files zorgen ervoor dat Amsterdam één van de weinig gemeenten in Nederland is waar de gemiddelde werkplek sneller te bereiken is met het openbaar vervoer dan met de auto. In de file top tien van Nederland staan in 2004 vier files uit de omgeving van Amsterdam.

Openbare ruimte en groen

Amsterdam is 22.000 hectares groot. De meeste ruimte wordt opgeëist door het water, dat een kwart van de oppervlakte beslaat. Van het land is ruim de helft (55%) bestemd voor zakelijke bestemmingen en infrastructuur, wordt 30% gebruikt om te wonen en blijft 15% over voor groene recreatiegebieden. Door onder andere de uitbreiding van het aantal woningen staat de verdeling van de ruimte in de stad onder druk. Dit geldt met name voor extensieve groenvoorzieningen zoals sportvelden en volkstuinen. De meeste Amsterdammers zijn voor groen aangewezen op de openbare ruimte. Slechts drie van de tien woningen hebben namelijk een eigen buitenruimte in de vorm van een tuin, binnenplaats of dakterras. Veel groen in de buurt leidt echter niet altijd tot een hogere waardering voor de woonomgeving. In de stadsdelen met het meeste groen, Osdorp en Geuzenveld-Slotermeer, ligt de waardering voor de woonomgeving met respectievelijk een 6,4 en 6,2 onder het stadsgemiddelde. Zeven van de tien Amsterdammers bezoeken

wel eens een recreatiegebied in de directe omgeving van de stad, zoals bijvoorbeeld het Twiske, Spaarnwoude of het Noordzeestrand. Het Amsterdamse Bos wordt het best bezocht: zes van de tien Amsterdammers gaan hier wel eens naartoe. De drie belangrijkste redenen om groengebieden te bezoeken zijn het genieten van de natuur (47%), de rust (35%) en de ruimte om te sporten of te zonnen (35%).

Cultuur en monumenten

Langzaam maar zeker begint de nieuwe inrichting van het Oosterdokseiland vorm te krijgen. Het nieuwe Muziekgebouw aan het IJ trok in de eerste drie maanden van 2005 al meer dan 30.000 bezoekers. Ook de eerste paal voor de naastgelegen nieuwe openbare bibliotheek is inmiddels de grond in. Het gebouw, dat in 2007 zal worden opgeleverd, wordt ruim twee keer zo groot als de huidige vestiging op de Prinsengracht en zal naar verwachting 7.000 bezoekers per dag gaan trekken.

Ook de bibliotheken worden ermee geconfronteerd dat er steeds minder boeken worden gelezen. In Amsterdam daalde het aantal uitgeleende boeken de laatste tien jaar met 10% tot 4.816.482 stuks. Het nieuwe pand zal de bibliotheek in staat stellen om zich duidelijk te profileren als centrum van informatie, cultuur, communicatie en educatie.

Van de inwoners van de vier grote steden (G4) heeft Amsterdam het grootste aandeel bewoners dat gebruik maakt van de culturele faciliteiten van de stad. Met name films, klassieke muziek, cabaret en ballet trekken relatief veel bezoekers. Utrecht scoort ook hoog en heeft bijvoorbeeld de meeste concertgangers en musicalliefhebbers. Rotterdammers maken van alle inwoners van de G4 het minst gebruik van culturele voorzieningen.

Milieu en water

Hoewel de luchtkwaliteit de laatste decennia is verbeterd, worden in Amsterdam nog steeds de Europese normen voor de maximale hoeveelheid stikstofdioxide en fijn stof in de lucht overschreden. Stikstofdioxide wordt voornamelijk veroorzaakt door snel rijdend en optrekkend verkeer. De hoogste concentraties werden in 2004 waargenomen op de drukke Einsteinweg. De gemeente Amsterdam heeft een stappenplan opgezet om in 2010 aan de normen voor stikstofdioxide te voldoen. Het afgelopen jaar daalden de gemeten waardes licht. Dit was echter vooral te danken aan de gunstige weers-

omstandigheden.

Fijn stof, dat ook wel PM10 wordt genoemd, zijn alle in de lucht zwevende deeltjes die kleiner zijn dan 0,01 mm. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de resten van verbrandingsprocessen in de industrie of het verkeer, maar ook om natuurlijke stoffen zoals bijvoorbeeld zeezout en bodemstof. Doordat in de zomer van 2005 de regels veranderd zijn, wordt het zeezout in de lucht tegenwoordig niet meer meegerekend als fijn stof. Amsterdam zal hierdoor waarschijnlijk weer aan de Europese normen voldoen. In Nederland is de concentratie van fijn stof de afgelopen tien jaar met ongeveer een kwart gedaald. De grenswaarde voor het jaargemiddelde wordt alleen overschreden in de regio's Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Ook in bijna alle andere stedelijke gebieden in Europa worden overschrijdingen van de Europese normen gemeld.

Sport en recreatie

Amsterdam promoot zichzelf in 2005 met de slogan "Amsterdam, stad aan het water". De grootste toeristische attractie van de stad zijn dan ook de rondvaartboten. Door de recente terugloop van het toerisme is het aantal mensen dat een rondvaartboot neemt de laatste twee jaar bijna met een vijfde (17%) teruggelopen tot 2,5 miljoen. Van de Amsterdammers heeft ruim de helft (55%) wel eens door de grachten gevaren. In totaal liggen er ongeveer 8.100 pleziervaartuigen in de stad. In de zomer komen er op een drukke plek op het water, zoals bijvoorbeeld op de Amstel of de Prinsengracht, dagelijks ruim 700 boten voorbij. In het najaar zijn dit er veel minder en schommelt het aantal rond de 300.

In 2005 vond voor de zevende keer SAIL plaats. Net als in 2000 kwamen er ongeveer 2,5 miljoen bezoekers af op de 57 tall ships en het Varend Erfgoed bestaande uit 560 historische zeil- en motorboten. Dit waren niet alleen toeristen. Bijna de helft van de Amsterdammers was vooraf van plan het evenement te bezoeken.

Economie en haven

De Amsterdamse economie drijft vooral op kennisintensieve sectoren. De zakelijke dienstverlening is hiervan de belangrijkste en neemt 23% van de Amsterdamse werkgelegenheid voor haar rekening. Binnen deze sector deden het afgelopen jaar met name het onderzoek en advies, onroerend goed en de creatieve

zakelijke dienstverlening het goed. Bovendien liet zelfs de ICT weer tekenen van herstel zien. De financiële sector, die 10% van de werkgelegenheid verzorgt, ontwikkelt zich iets minder gunstig. Door onder andere schaalvergroting, internationalisering en automatisering lijkt de financiële sector in Amsterdam aan belang te verliezen. Dit is vooral zichtbaar in het verzekeringswezen en bij de pensioenfondsen. Het banenverlies bij de financiële instellingen blijft voorsnog beperkt.

In 2004 werd er meer naar, van en via Amsterdam gereisd dan in de voorgaande jaren. Dit is terug te zien in zowel de activiteiten in de haven en op Schiphol als in de toeristische sector. Zo steeg bijvoorbeeld het aantal hotelgasten in 2004 met 5%. Doordat de toeristen wat korter in Amsterdam bleven dan voorheen steeg het aantal overnachtingen met 4% minder snel. Vooral de goedkope hotels waren in trek. De groei was hier met 10% veel sterker dan gemiddeld.

In de detailhandel valt op dat Amsterdam langzaam maar zeker minder maar wel grotere winkels krijgt. Dit geldt met name bij winkels voor dagelijkse goederen, zoals slagers of tabakszaken. Amsterdammers zijn het meest positief over de winkelcentra Amstelveen Centrum, Gelderlandplein en Boven 't Y.

Faciliteir en bedrijven

De afgelopen jaren heeft de gemeente een aantal van haar bedrijven afgestoten omdat de taak van het bedrijf geen strategisch belang diende voor de gemeente of omdat het effectiever en efficiënter was om de taak door een externe organisatie uit te laten voeren. Op korte termijn zullen ook het Gemeentelijk Pedagogisch Instituut, de Stadsschouwburg en het Stedelijk Museum worden verzelfstandigd. Doordat gemeentelijke bedrijven steeds vaker geconfronteerd worden met concurrentie van commerciële bedrijven wordt het steeds belangrijker om marktconform te werken. Met name het GVB heeft hier de laatste jaren veel aandacht aan besteed. De kostenbesparende maatregelen die hiervoor zijn getroffen hebben er onder andere toe geleid dat het bedrijf sinds 2003 winst maakt. In totaal heeft de gemeente in 2004 € 2,5 miljoen verlies gemaakt op de verschillende onderdelen van Faciliteir en Bedrijven. Dit is ongeveer een miljoen minder dan in 2003. Het verlies is voornamelijk veroorzaakt door het Faciliteir Bedrijf Amsterdam dat een tekort heeft van € 13,9 miljoen. De meeste

andere facilitaire diensten en nutsbedrijven hebben hetzelfde jaar met winst gedraaid. Net als in 2003 is het GVB het meest winstgevend.

Stedelijke ontwikkeling

In 2004 is de Amsterdamse woningvoorraad met 557 woningen toegenomen. Weliswaar werden er bijna 2.000 woningen gebouwd, maar door sloop en onttrekkingen nam de woningvoorraad maar weinig toe. De laatste paar jaar groeit de woningvoorraad veel minder hard dan in de jaren negentig. De geringe groei wordt niet veroorzaakt door een gering aantal plannen, maar door vertraging in de uitvoering van de plannen. Gezien het aantal projecten dat dit jaar en vorig jaar in aanbouw is genomen, zou de productie de komende jaren wel eens kunnen toenemen. De laatste jaren worden er vooral grotere woningen gebouwd: driekwart van de woningen die de afgelopen vijf jaar zijn gebouwd zijn 80 m² of groter. Bovendien bestaat de laatste vijf jaar ongeveer de helft van de nieuwbouw uit koopwoningen en nog maar 20% uit sociale huur.

Hoewel met name aan de rand van de stad veel grote en nieuwe woningen staan, zijn de woningen in het centrum of het zuiden van de stad het duurst. Dit komt door de grote belangstelling voor het stedelijk wonen. Veel Amsterdammers zijn klein behuïsd. Volgens de huisvestingsnormen woont men krap als het aantal kamers in een woning gelijk is of minder dan het aantal bewoners. In 2005 woont 44% van de Amsterdammers krap in 25% van de Amsterdamse woningen.

Middelen

Na twee jaren van krimpende inkomsten en ombuigingen heeft de gemeente Amsterdam in 2006 weer net zoveel te besteden als in 2003. In totaal gaat het om € 5,4 miljard. Bijna de helft van dit bedrag (45%) is afkomstig van het Rijk. De rest verdient de gemeente zelf door bijvoorbeeld belastingen te heffen of leges en parkeergelden te innen. Voor de meeste resultaatgebieden is in 2006 meer geld beschikbaar dan het jaar daarvoor. Dit geldt met name voor de resultaatgebieden Middelen, Verkeer en Infrastructuur en Milieu en Water. De nieuwe financiële ruimte maakt het ook mogelijk extra aandacht te besteden aan een aantal specifieke doelen. Zo is er € 5 miljoen extra vrijgemaakt voor het project Wij Amsterdammers. Dit project, dat is opgezet na de moord op Van Gogh, moet samenhang geven aan allerlei activiteiten

die gericht zijn op een Amsterdam waar niemand aan de kant staat en mensen respectvol met elkaar omgaan. Ook zijn er extra gelden beschikbaar voor het verbeteren van de luchtkwaliteit en wordt bijvoorbeeld de frequentie van de pont van en naar de NDSM-werf tijdens de spits verhoogd.

Bestuur en concern

In juni 2005 vond het landelijke referendum plaats over het verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa. Net als in Nederland als geheel stemden de meeste Amsterdammers tegen dit verdrag. Alleen in Amsterdam-Centrum en Amsterdam Oud Zuid waren de meeste kiezers voor de invoering van de Europese Grondwet. Het vertrouwen in het referendum is de laatste jaren gestegen onder de Amsterdammers. In 2005 is bijna tweederde van mening dat een referendum een goed middel is om politiek te beïnvloeden. Sinds 2002, het jaar van Pim Fortuyn, is de belangstelling van de Amsterdammers voor (lokale) politiek relatief hoog gebleven. Net als drie jaar geleden zeggen zeven van de tien Amsterdammers (69%) geïnteresseerd te zijn in de gemeentepolitiek. De interesse voor stadsdeelpolitiek is met 59% lager. In het verlengde hiervan zeggen eveneens zeven van de tien Amsterdammers zeker te gaan stemmen als er morgen gemeentepolitiek en stadsdeelraadsverkiezingen zouden worden gehouden. De laatste twee keer dat er gestemd kon worden voor de gemeenteraad lag de opkomst in Amsterdam onder de 50%. In 1999 ging het om 47% en in 2002 om 48%. In 2006 worden de volgende gemeenteraadsverkiezingen gehouden.

Vier grote steden en Nederland

De grote steden in Nederland hebben de afgelopen jaren een paar gunstige ontwikkelingen doorgemaakt. Zo loopt de misdaad bijvoorbeeld flink terug. In Amsterdam is de daling het sterkst: het aantal geregistreerde misdrijven nam hier in vijf jaar tijd met ongeveer een vijfde af. Utrecht realiseerde een daling van 15%. In Rotterdam en Den Haag loopt het aantal misdrijven de laatste twee jaar ook terug, maar door eerdere stijgingen ligt het huidige niveau nog steeds boven dat van vijf jaar geleden. Per 1.000 inwoners worden in Utrecht en Rotterdam de meeste misdrijven geregistreerd. Amsterdam staat op de derde plaats. De werkloosheid in de grote steden ligt over het algemeen boven het landelijk gemiddelde.

In 2004 steeg de werkloosheid in Nederland met ruim een procent tot 6,4%. Tegelijkertijd daalde de werkloosheid in Amsterdam juist licht en kwam daarmee uit op 8%. In de andere drie grote steden nam de werkloosheid minder sterk toe dan gemiddeld in Nederland. Utrecht en Den Haag hebben hierdoor zelfs een werkloosheidspercentage weten te realiseren dat onder of gelijk aan het landelijke gemiddelde is. In Rotterdam is de werkloosheid met 10,6% het hoogst van de vier grote steden.

Regio

Er vertrekken steeds meer allochtonen uit Amsterdam naar de regio. Onder Surinamers is het vertrek naar de regio al wat langer zichtbaar en de laatste jaren maken ook steeds meer Turken en Marokkanen de keuze om Amsterdam te verlaten. Het gaat bij deze twee laatste groepen echter nog wel om relatief kleine aantallen. De groepen laten ieder in de regio een verschillend spreidingspatroon zien. Surinamers vestigen zich vooral in Almere en in mindere mate in Purmerend. Turken hebben de voorkeur voor bepaalde buurten in Zaanstad en Haarlem en er bevindt zich slechts een klein aantal concentraties Marokkanen in de regio, verspreid over Almere, Purmerend, de Zaanstreek en Haarlemmermeer. Opvallend is verder dat in Amsterdam concentraties van Marokkanen en Turken vaak in dezelfde buurten voorkomen, terwijl deze bevolkingsgroepen zich in de regio in verschillende buurten concentreren.

RSA gebied

De Regionale Samenwerking Amsterdam (RSA) is een informeel samenwerkingsverband van 38 gemeenten in de Amsterdamse regio, de provincie Noord-Holland en de provincie Flevoland. De snelst groeiende gemeente in het RSA gebied is Almere. Hoewel de stad nog geen dertig jaar bestaat zal het in 2010 waarschijnlijk de vijfde stad van het land zijn. De groei van de Almeerse bevolking wordt voor een belangrijk deel gevoed door gezinnen uit Amsterdam. In 2004 vertrokken er bijna 3.300 Amsterdammers naar Almere. Dit zijn er minder dan in 2003 omdat er in Almere minder nieuwe woningen zijn opgeleverd dan voorheen. Almere trekt ook steeds meer nieuwe bedrijven aan. De economische groei is hierdoor al enkele jaren sterker dan gemiddeld in het RSA gebied. Alleen in Almere is het aantal banen de afgelopen jaren steeds toe blijven nemen, ook al ging het in 2004 om slechts 100 nieuwe arbeidsplaat-

sen. Voor 2005 wordt voor de hele regio weer een toename van het aantal banen verwacht. Almere heeft echter nog steeds veel meer inwoners dan banen. Dit leidt ertoe dat iedere dag een grote groep forensen voor hun werk afreist naar andere gemeenten. Hierdoor ligt het gemiddeld aantal kilometers dat een inwoner van Almere per dag aflegt (41 kilometer) fors boven het gemiddelde in het RSA gebied (31 kilometer). De meeste banen binnen het RSA gebied bevinden zich in Amsterdam (41%).

Amsterdam in Europa

Amsterdam heeft minder dan een miljoen inwoners en is hiermee een van de kleinere hoofdsteden in Europa. Ondanks het relatief kleine formaat is Amsterdam op veel gebieden een rechtstreekse concurrent van grotere steden. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het

aantrekken van toeristen, de aantrekkelijkheid als vestigingsplaats voor het bedrijfsleven, de handel en transportmogelijkheden en de toonaangevendheid van de plaatselijke musea. Van alle Europese hoofdsteden staat Amsterdam op de derde plaats in de Mercer-ranglijst van leefbare steden. Alleen Wenen en Kopenhagen scoren in dit geval hoger. Op de wereldlijst is Amsterdam echter uit de top tien verdwenen doordat München en Düsseldorf zich op dit punt sneller hebben ontwikkeld. Ook de Europese Unie voert onderzoek uit naar de leefbaarheid van Europese steden. Hieruit blijkt dat Amsterdammers gemiddeld tevreden zijn met hun woonplaats. Ten opzichte van het Europees gemiddelde voelen Amsterdammers zich vaker dan gemiddeld veilig en zijn ze vaker tevreden over de culturele faciliteiten in de stad zoals de theaters, concerthallen en musea.